

IBAD-2020

5th International
Scientific Research
E-Congress

ISTANBUL / TURKEY

ORGANIZED BY

ibadcongresses.org

&

5th International Scientific Research Congress (IBAD-2020) Abstracts

September 1-2, 2020 – Istanbul, TURKEY

ISBN: 978-605-66529-4-3

Publishing Date: September 15, 2020

Publisher & Editor

Assoc. Prof. Dr. Hayrullah KAHYA

CITATION: 5th International Scientific Research Congress (IBAD-2020) Abstracts, September 1-2, 2020 – Istanbul, TURKEY

i

© 2020 All Rights Reserved

This work is subject to copyright. All rights are reserved, whether the whole or part of the material is concerned. Nothing from this publication may be translated, reproduced, stored in a computerized system or published in any form or in any manner, including, but not limited to electronic, mechanical, reprographic or photographic, without prior written permission from the publisher www.ibadcongresses.org contact at ibadconferences@gmail.com. The individual contributions in this publication and any liabilities arising from them remain the responsibility of the authors. The publisher is not responsible for possible damages, which could be a result of content derived from this publication.

Yazıların hukuki ve etik sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

ORGANIZATION & ADVISORY COMMITTEE

Chairman

Assoc. Prof. Dr. Hayrullah Kahya, TURKEY

Secretariat

Bashar ALALI, MALAYSIA

Mustafa KILIC, TURKEY

Meraj AHMAD, INDIA

Ravshan KHUDAYBERGANOV, UZBEKISTAN

Aleksandra BUJALSKA, POLAND

Firangiz GULIZADA, AZERBAIJAN

Regad HALIMA, ALGERIA

Scientific&Advisory Committee

Prof. Dr. Basaran GENCDOGAN, Education, KYRGYZSTAN

Prof. Dr. Meltem ONAY, Management and Organization, TURKEY

Prof. Dr. Mohammed DAWABSHEH, Arabic Language and Media, PALASTINE

Prof. Dr. Neset TOKU, Department of Humanity and Social Sciences, TURKEY

Prof. Dr. Serhan Alkan ISPIRLI, Education, TURKEY

Prof. Dr. Sevil SARGIN, Geography, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Adriatik DERJAJ, Turkish language and linguistics, ALBANIA

Assoc. Prof. Dr. Fariz AHMADOV, Doctoral Studies, AZERBAIJAN

Assoc. Prof. Dr. Mohamed AKHIRUDDIN IBRAHIM, Quranic Studies, MALAYSIA

Assoc. Prof. Dr. Ozcan BAYRAK, Education, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Ozgur SARI, Sociology, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Safak KAYPAK, Urban and Environment, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Yahia M. ALSMADI, Educational Psychology, JORDAN

Assoc. Prof. Dr. Yakup YILMAZ, Turkish language and literature, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Elena TILOVSKA-KECHEDJI, International Relations, MACEDONIA

Assist. Prof. Dr. H. Coskun CELIK, Education, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Hatice KADIOGLU ATES, Education, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Nurhodja AKBULAEV, Economics and Business Administration, AZERBAIJAN

Assist. Prof. Dr. Riyad SIHAB, Dazkiri Vocational High School, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Sakeena ABD ELGANI ISMAIL, Education Technology, SUDAN

Dr. Habeebullah ZAKARIYAH, Fiqh & issues in Islamic contemporary studies, MALAYSIA

Dr. Oqtay QULIYEV, Economics and Business Administration, AZERBAIJAN

Dr. Sevilay ARSLAN, Radio and TV, NORTHERN CYPRUS (TRNC)

Dr. Siti HAMIDAH RUSTIANA, Economic and Business, INDONESIA

* In alphabetical order.

AKRAN ZORBALIĞI VE AKRAN ZORBALIĞINI ÖNLEME EĞİTİM PROGRAMI HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Assoc. Prof. Dr. Pervin Oya Taneri
Assoc. Prof. Dr. Özlem Yeşim Özbek
Nalan Akduman

ÖZ/ABSTRACT

Bir kişi, diğer bir kişi veya kişiler tarafından kasıtlı, tekrarlı ve en azından bir süre devam eden olumsuz davranışlarla karşı karşıya bırakılıyorsa bu durum zorbalık olarak adlandırılmaktadır. Zorbalık fiziksel (vurmak itmek, tekme atmak, saç çekmek, bireyin eşyalarına zarar vermek), psikolojik (oyunlara sokmamak, yok saymak), sözel (alay etmek, ad takmak, incitici sözler söylemek), cinsel (uygunsuz olarak dokunmak, sarkıntılık yapmak) ve siber (sanal ortamda birey hakkında dedikodu yaymak, resimlerini paylaşmak, tehdit etmek, bilgisayar korsanlığı) olabildiği gibi doğrudan ya da dolaylı olarak da gerçekleşebilir. Zorbalığın tüm toplum üzerinde yansımaları konusundaki farkındalığın artmasıyla birlikte, çocukluk çağı zorbalığının ya da akran zorbalığının yok edilmesi ve önlenmesinin ne kadar elzem bir konu olduğu anlaşılmaktadır. Akran zorbalığı dünyada uzun süredir tartışılmakta; tüm toplumu etkileyen bir halk sağlığı problemi olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda zorbalık önleme programları ile ilgili araştırmaların sayısı önemli ölçüde artmıştır. Araştırmalar Türkiye’de öğrencilerin yarısına yakınının en az ayda bir defa zorbalığa maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır. Önleyici programlarla, akran zorbalığının ve mağduriyetin erken yaşlarda azaltılabileceğini kanıtlayan pek çok çalışma bulunmaktadır. Finlandiya, Norveç ve Amerika başta olmak üzere birçok ülkede devlet okullarında zorbalığı önlemek için çeşitli programlar uygulanmaktadır. Türkiye’de zorbalığı önlemek için bazı girişimler olmasına rağmen, alan yazında ilkökul öğrencilerine yönelik etkili bir eylem planına ve önleyici programa rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı alan yazında geçen önemli zorbalığı önleme programlarının eleştirel bir analizini yapmak, başarılı programların özelliklerini tespit etmek, öğretmenlerin akran zorbalığı konusundaki farkındalıklarını ortaya çıkarmak ve araştırmacılar tarafından geliştirilen Akran Zorbalığını Önleme Programının hizmet içi eğitimlerle öğretmenlere tanıtmak ve programın etkililiği konusundaki görüşleri ortaya çıkarmaktadır. Çalışmaya Çankırı il Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki üç ilköğretim okulunda görev yapan sınıf öğretmenleri, psikolojik danışmanlar, okul yöneticileri ve Çankırı RAM’da görevli psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları katılmıştır. Katılımcıların çoğu Akran Zorbalığının okullarında önemli bir sorun olduğunu, hizmet içi eğitimler aracılığıyla konuyla ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerinin arttığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra Akran Zorbalığını Önleme Eğitim Programında yer alan etkinlikler ve programı tasarlayan ekibin yeterlilikleri konusunda da memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler/Keywords: Akran zorbalığı, akran zorbalığını önleme programı, öğretmen eğitimi,

Akran Zorbalığının Sıklığının Belirlenmesi ve Önleyici Eğitim Programının Uygulanması: Çankırı Örneği

Assoc. Prof. Dr. Özlem Yeşim Özbek
Assoc. Prof. Dr. Pervin Oya Taneri
Nalan Akduman

ÖZ/ABSTRACT

Son yıllarda yapılan çalışmalar akran zorbalığının Türkiye'de özellikle ilkököl çocukları arasında yadsınamayacak bir sorun olduğunu ortaya koymuştur. Daha güçsüz birey üzerinde bir şekilde baskı kurmak, ad takmak, dalga geçmek, grup dışında bırakmak, kızdırmak, korkutmak, taciz etmek, eşyalarını almak ya da zarar vermek gibi davranışlarla örneklendirilebilen, kasıtlı ve tekrarlı saldırgan davranışlar zorbalık olarak adlandırılmaktadır. Zorbalık davranışları hem zorbalığa maruz kalan bireyin psikolojik, sosyal ve duygusal gelişiminde önemli sorunlar ortaya çıkmasına hem de zorbalık yapan ve zorbalığa şahit olan bireyin pek çok sorun yaşamasına neden olmaktadır. Zorbalığa maruz kalanlar daha fazla depresyon belirtileri göstermektedir. Benzer şekilde, zorbalık yapanlar intihar etmeye daha eğilimlidir ve zorbaca davranışlar sergileme ile depresyon arasında da olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar, zorbalığı önleyici programların özellikle erken yaşlarda etkili olduğunu göstermektedir. Türkiye'de bu konuda bazı yerel girişimler olsa da (örneğin, Çankaya RAM Zorbalığı Engelleme Projesi) devlet okullarını kapsayan ulusal ölçekte önleyici bir program uygulamasına rastlanmamıştır. Bu çalışma kapsamında ilkököl seviyesinde çok bileşenli (okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci, RAM ve psikolojik danışmanları içeren) bir zorbalığı önleme programı geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Çalışmanın amacı, okullardaki mevcut akran zorbalığının düzeyinin tespit edilmesi, akran zorbalığını önleyici eğitim programının uygulanması ve geliştirilen eğitim programının gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesidir. Okullardaki mevcut akran zorbalığının düzeyinin tespiti için; ilkököl öğrencilerinin (1) zorbalık davranışları: Colorado Okul İklim Surveyi, Akran Zorbalığı Ölçeği Çocuk Formu (2) kaygı düzeyleri: Çocuklar İçin Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (3) sosyal anksiyete düzeyleri ise Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim kullanılarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evreni Çankırı merkez teşkilatındaki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin tamamı araştırmanın örnekleme ise akran zorbalığının en sık görüldüğü, çalışmaya gönüllü olarak katılan ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerdir. Verilerin analizinde frekans tabloları ve betimsel istatistikler kullanılmıştır. Veriler SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir. Öğrencilerin yaklaşık %45'i akran zorbalığının tanımını bildiğini ve akran zorbalığına maruz kaldığını belirtmiştir. Araştırma öğrenciler arasında fiziksel şiddetin ve ilişkisel şiddetin en çok görülen zorbalık türü olduğunu göstermiştir. Zorbalık durumunda mağdurun en çok başvurduğu çözüm yolları aileden yardım almak, okuldaki bir yetişkinden yardım almak ya da çocuğa durmasını söylemek olarak bulunmuştur. Covid-19 salgını nedeniyle eğitim programı uygulandıktan sonra yeniden yapılması planlanan son testler ileri bir tarihe ertelenmiştir. Ancak program bileşenlerinden elde edilen bilgiler ışığında eğitim programında düzenlemeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler/Keywords: Akran Zorbalığı, Zorbalığı Önleme Programı, Akran Zorbalığının Bireyler Üzerindeki Etkileri, Akran zorbalığının aktörleri